

S skupščine vojaških invalidov

Prijetnega jesenskega popoldneva so se zbrali člani vojaških invalidov »Vrhovci« v dvorani šole Marjana Novaka na Viču. Pozdravile so jih večno lepe partizanske in narodne pesmi. Izredno prisrčno je bila aranžirana dvorana, za kar je poskrbela vodja šolske prehrane, kar je še bolj prispevalo k prijetnemu počutju članov. Združenje vojaških invalidov »Vrhovci« katero zajema 4 krajevne skupnosti: Brdo, Kozarje, Vič in Vrhovce je imelo namreč 11. oktobra svojo redno skupščino.

Moram poudariti, da je bil obisk skupščine zelo zadovoljiv. Prišlo so celo članice v starosti nad 80 let, in žena je pripeljala z Vrhovcev svojega moža 100 odstotnega invalida. Poleg članov so se odzvali še predstavniki občinske zveze združenj borcev NOV, predsedniki krajevnih združenj borcev NOV, predsedniki sveta KS in predsednica tukajšnjega Rdečega križa.

Udeležence skupščine so pozdravili in imeli kratek program pionirji osnovne šole Marjan Novak-Jovo ter zaželeli uspešno delo.

Nadalje se je odvijal potek skupščine po določenem dnevnem redu, čemur je sledila razprava. Kot prva se je oglasila predsednica Rdečega križa, ki ni zaželela samo dobrega uspeha skupščini temveč tudi uspešno in humano delo združenja v bodoče. Ugotavljam je dejala, da je med vami že mnogo članov, kateri so v lepi a že tudi visoki starosti. Tej se rade pridružijo razne bolezni, mnoge težave in osamljenost, kar je večkrat zelo boleče. Kolikor bo v naši moči vam bomo pomagali saj v združenem delu so večji uspehi!

Tudi ostali predstavniki – gostje so odbo-

ru dali priznanje za njihovo delo in prizadevnost, kar je v dobrobit članov – naših krajanov. V splošni razpravi je posebno izstopal problem nabave premoga. Tovarišica, ki je prizadeta, je povedala, da nima nič proti če prejmejo nekatere organizacije ali društva premog, toda, da **PODJETJE KURIVO NE UPOŠTEVA DOBAVO PREMOGA NA PODLAGI POTRDILA, DA JE VOJAŠKI INVALID SMATRA, DA TO NIKAKOR NI PRAVILNO!!!** Potrebni bodo energični koraki, da ne bodo prav vojaški invalidi prezrti!

Pripombe so bile tudi na klimatsko zdravljenje. Le-to je že tako v občini Vič znižano za invalide na 14 dni. Premnogim je odklonjeno z raznimi obrazložitvami. Sedaj, ko so vojaški invalidi po večini že v visoki starosti, z mnogimi boleznimi, je odklon klimatskega zdravljenja zelo boleč. Vprašljivo je, zakaj so bila neporabljena sredstva iz tega naslova (?) vrnjena federaciji???

Izražena je bila tudi želja, da bi imeli na terenu invalidi in borci svoj klub, kjer bi se lahko shajali in se o mnogočem pogovorili in izvedeli.

Že dalj časa je želja krajanov, da bi tudi v naši krajevni skupnosti Vič imeli možnost merjenja krvnega pritiska. Prizadetim, ki na tem bolujejo, bi jim bilo zelo ustrezno, da jim nebi bilo treba hoditi v ambulanto. Apeliramo na RK, da skuša čimprej to organizirati.

Po končanih razpravah, ko je predsedstvo zaključilo skupščino, se je vsem udeležencem zahvalilo in jih hkrati povabilo na prijetno tovariško srečanje. In res – srečanje je potekalo v prav prisrčnem tovariškem razpoloženju...!

Vrhovčeva mama Ivanka pripoveduje...

Osem in pol križa se bo ravnokar obesilo na njene rame. Ne sliši preveč rada, da je že toliko stara, raje premišlja o tistih časih, ko je bila še mlada in so jo noge tedaj bolj z lahkoto nosile, kot danes.

Rodila se je v Kozarjah v družini Dolinar – pri Kocjanovih. Njeni starši so poleg kmetije imeli tudi gostilno, kjer so se radi ustavili kmetje iz dolomitskih predelov, ko so se vračali iz mesta ali živinskega sejma. Seveda so se peljali s konji ali volovsko vprego ali so šli celo peš po več ur daleč. Ob kozarcu vina je obvezno stekel pogovor o dobri ali slabi letini, o prirastku živine in vremenu.

Že zelo mlada je morala prijeti doma za delo, saj so bili pri tej hiši vedno pridni in

garaški. Vse te vrline je prinesla s seboj na kmetijo na Vrhovce, ko se je leta 1921 poročila s Stanetom Vrhovcem. Spomini ji segajo daleč nazaj. »O, kako vse drugače – bolj je danes. Saj moraš kar dolgo časa premišljavati, da vse to razumeš«, pravi. In nato nadaljuje: »Na Vrhovcih je bilo tedaj, tudi z gradom Bokalci, samo šest ali sedem hišnih števil, številka ena pa je bila pri nas.«

Spominja se, da je skozi Vrhovce proti gradu Bokalci peljala poljska pot, po kateri se je večkrat s starim kolesom peljala baronica Müller. Na vsem predelu Vrhovcev, kjer stojijo danes nove stanovanjske hiše, šola, trgovina, vrtec in kjer je speljana po asfaltirani cesti avtobusna proga, so bile njive in travniki in dve manjši močvirnatih mlaki. Veliko sena je bilo treba spraviti pod streho, z Barja, kjer so tudi imeli senožeči, pa kar okrog dvajset voz. »To je bilo garaško delo. Zemlje je bilo veliko, a dela tudi. Denarja pa je bilo bolj malo. Hrane ni manjkalo, a v primerjavi z današnjim časom smo živeli skromno,« razmišlja na glas.

V zakonu so se jima rodili trije otroci – Marija, Stane in Vinko. Odraščali so, hodili v šolo in pomagali pri delu. V tem času je bilo še nekaj stresov v družini, potem pa je kar naenkrat prišla druga svetovna vojna, ki je z vso svojo grozoto treščila v njihovo družino in jo razbila na vse strani, njihov dom pa je izginil v plamenih okupatorjevega besa.

V noči od 17. na 18. marec 1942. leta so ju z možem odpeljali v ljubljanske zapore. Iskali so »njuna fanta«, ki sta prav v tej noči opravljala aktivistično delo in ju na srečo niso našli doma. Italijani so tedaj odpeljali vse, kar se je dalo odtrgati. Živino, hrano, zlate spominske predmete, med njimi tudi poročna prstana, ki so ju zaradi dela na polju hranili doma. Sledilo je sojenje, pozneje koncentracijsko taborišče, kamor so odpeljali moža, sina Vinka in hčerko Marijo. Sin Stane je odšel v partizane v Dolomite in nato na Gorenjsko. Po tragičnem boju v Udinem borštu je tudi on dal skozi kalvarijo zaporov.

Njo so po nekaj mesecih iz ljubljanskih zaporov spustili domov. Vrnila se je na prazno pogorišče, s temnimi sencami ožganih dreves in štrlečim dimnikom... Bila je sama, tako sama, da bi obupala, če ne bi imela v tem času tudi dobre ljudi okrog sebe. Po groznem molku in trpljenju so se začeli oglašati člani družine, da so še živi. To jo je pomirjalo in ji vlivalo upanja. Po končani vojni se je ponovno zbrala vsa družina, vrnilo se je življenje. Ponovno je bilo treba krepko prijeti za delo. S skupnimi močmi so obnovili dom. Otroci so si ustvarili družine.

Danes jo obkroža sedem vnukov in trinajst pravnukov. Rada se spominja pokojnega moža, ki jo je že pred desetimi leti zapustil. Srečna pa je ob misli, da sta doživela petdeset let skupnega življenja in slavila zlato poroko.

Njena misel je sveža. Stalno se zanima za dogodke doma in v svetu. Zadovoljna je, da lahko spremlja življenje generacij in ogromni razvoj kraja. Rada bi še kaj postorila, pa saj ji ni treba. Marsikatero uro pa presedi na vrtu ob najmlajših pravnukih – dvojčkih. Morda jo tudi to pomlaja. Zaveda se, da je v svojem bogatem življenju doživela ogromno sprememb. »Danes je življenje lepše, le ceniti ga ne znamo,« pravi. In gotovo je to resnica.

Ob njenem spoštljivem jubileju ji želimo še mnogo zdravja ter zadovoljnega in mirnega življenja.

M. V.

Mokrc – Delovno proslavili obletnico ustanovitve 2. SNOUB Ljubo Šercer

Zadnje septembersko soboto je bilo v brigadnem taborišču Šercerjeve brigade na Mokrcu spet živahno. V počastitev obletnice ustanovitve brigade (6. oktobra) so se na Mokrcu zbrali: delavci Ilirije-Vedrog iz Ljubljane skupaj z generalnim direktorjem Adom (ta delovna organizacija je pokroviteljica brigadnega taborišča), pripadniki mladinske pohodne enote Šercerjeve brigade iz občine Ljubljana Vič-Rudnik, pripadniki mladinske pohodne enote I. bataljona Šercerjeve brigade s Turjaka, člani medvojne aktiv OF Ljubljana Vič-Rudnik, borci Šercerjeve brigade in krajski podmokrskih vasi, da bi delovno proslavili dan ustanovitve brigade. Vedrogovci so krenili iz Iskega Vintgarja ter očistili in uredili pot (transverzalo do brigadnega taborišča) ter uredili barako. Brigadno taborišče so očistili in uredili pripadniki mladinske pohodne enote z Viča, taborišče I. bataljona pa pripadniki mladinske pohodne enote s Turjaka.

Po okrepčilu so se vsi udeleženci zbrali ob tabornem ognju, kjer je o ustanovitvi brigade ter njeni bojni poti spregovoril njen prvi poveljnik, narodni heroj Bojan Polak-Stjenka, pionirki iz osnovne šole Velike Lašče Sabina Lukančič in Katja Punkart sta recitirali »Odlomitev«, mladinci pohodniki z Viča pa so zapeli nekaj partizanskih pesmi.

Ob živahnem kramljanju in obujanju spominov so se šercerjevci, vedrogovci, pohodniki in krajski dogovorili, da v letu 1986 tako akcijo še poopestrijo z dokončno ureditvijo taborišča, predvsem zgodovinske sobe v baraki in da v to akcijo vključijo čimvečje število mladine, posebej še OŠ Ljubo Šercer na Igu in OŠ Primož Trubar v Velikih Laščah. Stroške akcije so poravnali: Ilirija-Vedrog, medvojni aktiv OF Ljubljana Vič-Rudnik, Kmetijska zadruga Velike Lašče in SOZD Mercator. Vsem se še enkrat najlepše zahvaljujemo.

TONE PRISTOV-GUSAR

BILI SO MED NAMI

Franjo Remškar

Jesen nam je iztrgala še enega izredno prizadevnega in požrtvovalnega družbeno političnega delavca Franja Remškarja.

Bil je to eden najstarejših komunistov v naši občini, saj je bil v vrste zveze komunistov sprejet že leta 1926.

Tovariš Franjo je vse do smrti ostal zvest svojim idealom, katere je že dodobra izobliko-

val v mladosti. Ostal je trden lik revolucionarja, ki se je do zadnjega boril za boljši jutri malega delavskega človeka.

Njegova življenjska pot se je vila po širokih poteh sveta. Že kot petnajstletni otrok je zapustil rodno hišo Lukovico pri Ljubljani in se vrnil v Kozarje šele leta 1970.

Njegovo povojno delo je veliko in plodno. Njemu se moramo zahvaliti, da ima KS močno krajevno organizacijo Rdečega križa, saj jo je on postavil na noge. Bil je sekretar OO ZK Kozarje in še cela vrsta pomembnih funkcij je odlikovala njegov elan in požrtvovalnost za delo. Vse do smrti je bil član častnega razsodišča OK ZKS Ljubljana Vič-Rudnik.

Za svoje delo je dobil celo vrsto priznanj, kot so Priznanje organizacije Rdečega križa Podravska Slatina leta 1966, Srebrno priznanje OF leta 1981 in red republike z bronastim vencem leta 1981.

V naših vrstah in v vrstah krajanov ga bomo ohranili v lepem spominu.

Albert Širok

Pred dobrim letom dni smo prav v našem glasilu objavili razgovor z njim, o njem in njegovem delu ob 90-letnici, ki jo je praznoval. Žal pa danes teh nekaj besedi namenjamemo temu slovenskemu pisatelju, prevajalcu in zvestemu sodelavcu Prešernove družbe v zadnji pozdrav. Njegovo literarno delo je bilo obsežno, velja pa podčrtati naslednje: Zlata vrtnica, Primorska slikanica, Moja srečanja s Cankarjem, med prevodi izstopajo Ostržek (mladin-

ska knjiga, ki je doživela največ izdaj) in knjigi Po sledovih Ane Frank ter Dnevnik Ane Frank.

Njegovo razvejano življenje pa je odlikovalo tudi prizadevno rodoljubno delo, ki ga je s svojim bratom in rojaki opravljal po okupaciji Primorske po prvi svetovni vojni, ki je kot učitelj služboval v tržaški okolici. Številna na oder postavljena slovenska dela, srečanja in večeri so bile oblike in orožje za ohranitev slovenske zavesti. Na Primorskem je vztrajal in se kot kulturni delavec boril kljub preganjanju in zatiranju, a vendar mu je neposredno pred osvoboditvijo po ilegalni poti uspelo priti v slovensko domovino. Vključil se je z vsem žarom v povojno obnovo, bil je soustanovitelj mladinske knjige. Bil je vseskozi zvest svoji veliki nalogi, kakršno si je zastavil v imenu poštenja in svobode kot sin malega naroda. Zato mu tudi ni bilo pretežno nobeno delo, vse do konca svojega življenja. Za vse to se mu zahvaljujemo člani Zveze komunistov, zveze združenj borcev NOV, občani občine Ljubljana Vič-Rudnik ter Prešernove družbe.

Stane Škrlj

Predsedstvo občinskega odbora zveze borcev, številni borci, družbenopolitični delavci občine in KS Milan Česnik, prijatelji in znanci so se pred dnevi še zadnjič poslovili od predanega borca in aktivista Staneta Škrlja.

»Pogrešali bomo tvojo iskrenost in značaj, ki sta ga kalila vsakodnevna borba za obstoj in preživetje v tvoji mladosti, sodelovanje v NOB od pomladi 1942 leta pa do zmagovitega konca, koder si zaradi svoje sposobnosti napredoval od borca, komisarja čete do komisarja Gubčeve brigade. Bogate izkušnje, ki si jih pridobil v vojni in povojni graditvi domovine so kalile tvojo osebnost. Vsestranska družbe-

nopolitična aktivnost, ki je bila vseskozi opeta v tvoje življenje, je bila tvoja odgovorna opredelitev. Dolgoletno sodelovanje v KS Milan Česnik, na čelu naše borčevske organizacije, sodelovanje v predsedstvu Zveze borcev občine Ljubljana Vič-Rudnik, v organih socialistične zveze in še vrsto drugih odgovornih funkcijah v graditvi naše socialistične družbe nosi del tebe in tvojega ustvarjalnega prispevka. Zato je razumljivo, da je naša bolečina ob tvojem odhodu za vedno pekoča, in vrzel, ki nastaja v naših vrstah nenadomestljiva. To bomo občutili tvoji prijatelji, soborci, znanci in sodelavci, ki smo te cenili in globoko spoštovali.«

S temi besedami se je od Staneta Škrlja med zadnjimi poslovil Stane Vrhovec.

Dr. France Škerl

Pred dnevi so se borci, prijatelji in znanci še zadnjič poslovili od prvoborca dr. Franca Škerla. Že v prvih tednih snujoče se Osvobodilne fronte je stopil v prve vrste aktivistov. Sprva je delal na terenu v mestu Ljubljani, nato v Dolomitskem odredu, pot pa ga je nato vodila na Primorsko, kjer je bil član pokrajinskega NO OF, na Dolenjskem pa je julija 1943 leta prevzel uredništvo Slovenskega poročevalca, leto dni kasneje pa še podružnico Tanjuga za Slovenijo. Na lastno željo je bil že v času NOB dodeljen znanstvenemu inštitutu, s katerimi je odšel v osvobodeno Ljubljano. Vse povojno obdobje se je z vnmno, zagnanostjo in

delom predajal znanstvenem delu. Za slovensko zgodovino pisal je dragocene zlasti njegove bibliografije o narodnoosvobodilnem boju Slovencev, nešteto prispevkov pa je izšlo v Borcu, zgodovinskem časopisu in orbivističnih glasilih. Vse do upokojitve je opravljal delo znanstvenega oziroma višjega znanstvenega sodelavca v Inštitutu za zgodovino delavskega gibanja.

Neprecenljive vrednosti tako ostajajo tudi razprave in študije iz obdobja 1941–1945, katerim je namenjal veliko pozornost prav v svojem bogatem znanstvenem delu.

Njegova človeška in družbena opredelitev ter njegova znanstveno delo ostajata tako trajno povezana z osvobodilnim bojem Slovencev.